**Gordon Matta-Clark en het Museum van Hedendaagse Kunst in Antwerpen**

*Office Baroque* van Gordon Matta-Clark is sterk verweven met de ontstaansgeschiedenis van het M HKA. De historiek van het M HKA start met het ICC, het Internationaal Cultureel Centrum, dat onder leiding van Florent Bex de eerste publieke avant-gardeinstelling in Vlaanderen werd en aan de basis lag van de Belgische videokunst. In 1977, het fameuze Rubensjaar, nodigde het ICC Gordon Matta-Clark uit om in een leegstaand kantoorgebouw tegenover 'het Steen' op de Antwerpse kaaien, vlak achter het stadhuis en dus pal in het centrum van de stad, een project te realiseren. Verzamelaars Jo Goldberg en Silvain Perlstein duwden van in het begin mee aan de kar.[i] Office Baroque maakte deel uit van zijn reeks van zogenaamde *Cuttings,* het wegsnijden van delen van gebouwen, waarbij Matta-Clark verlaten slooppanden en vergeten buurten kortstondig nieuw leven en beweging inblies. Het werd meteen een van de grootste *cuttings* die hij ooit kon realiseren. De naam van het project was een duidelijke referentie naar de barokke Antwerpse meester die dat jaar gevierd werd. De ingreep vormde meteen een van de belangrijkste artistieke interventies in de publieke ruimte ooit in België.

Bij de vroege dood van de kunstenaar een jaar later, bleek *Office Baroque* zijn enige structurele ingreep die nog overeind stond. De Antwerpse kunstscène met op kop het ICC startte een campagne op om dit meesterwerk te bewaren en het te integreren in een nog op te richten museum voor hedendaagse kunst te Antwerpen. Men lanceerde een oproep in kranten en weekbladen en verspreidde flyers.[ii] De lokale en internationale pers publiceerden het pamflet mèt bankrekeningnummer, vooral de onverschilligheid van de stad en de provincie werden op de korrel genomen.[iii] Kunstenaars van over de hele wereld steunden het project en schonken een werk aan de 'Stichting Gordon Matta-Clark'. In Düsseldorf werd een tentoonstelling opgezet om het project te steunen.[iv]

Helaas moest *Office Baroque* er, ondanks alle inspanningen, toch aan geloven. De grote middelen werden ingezet en in een minimum van tijd werd het gebouw tegen de grond gelegd.[v]

Antwerpen moest nog jaren wachten op zijn museum voor hedendaagse kunst. De collectie van de Stichting Gordon Matta-Clark was wel één van de argumenten voor de uiteindelijke oprichting van het 'Muhka' in 1985. De verzameling van kunstenaarsgiften aan de stichting zijn een afgesloten entiteit van kunstwerken en documenten van eind jaren '70, die de historische grondslag vormen van de M HKA-collectie.

Het M HKA heeft steeds geprobeerd om Gordon Matta-Clark en *Office Baroque* een centrale plaats te geven binnen het museum. Zo was de openingstentoonstelling van het M HKA de retrospectieve 'Gordon Matta-Clark', een groots opgezette tentoonstelling overgenomen van het

Museum of Contemporary Art van Chicago aangevuld met enkele werken uit Belgische privé-collecties.

Via de Stichting Gordon Matta-Clark verwierf het M HKA het fotowerk *Office Baroque # 669* uit 1977. Een collage van drie cibachromes die met zwarte tape op hardboard gekleefd werden en die Matta-Clark schonk aan Florent Bex voor zijn toekomstig op te richten Museum voor Hedendaagse Kunst (wat er dus op wijst dat 'Flor Bex' al plannen voor een museum had voor de dood van de kunstenaar). Ook de rechten op de film van Roger Stylaerts en Cherika Convents werden via de stichting verworven. De offsetlitho (van foto's en een plan) die ter gelegenheid van het project in 1977 door Matta-Clark werd gemaakt, werd door het M HKA aangekocht. Ter gelegenheid van de tentoonstelling *Dear ICC* werd er ook een maquette van *Office Baroque* geconstrueerd.

Het M HKA heeft ook een drie-driedimensionaal werk van Matta-Clark in zijn bezit: *Doors Crossing,* een soort van satelliet van het *Office Baroque* project. Het gaat om een combinatie van een originele deur uit *Office Baroque* (boven) en een deur uit de woning van de verzamelaar (onder), die door cirkelvormige incisies tot één geheel werden samengebracht. Het is dus niet zomaar een *removal*, maar een hybride tussen *objet trouvé* en een nieuwe in situ installatie. Het is enerzijds een 'import' maar tegelijkertijd ook een nieuwe *cutting*, een nieuwe handeling in de ruimte. '*Office Baroque (Doors Crossing)'* werd in het huis van een verzamelaar gerealiseerd en is tegelijk deel van *Office Baroque*. Jo Goldberg kreeg het werk van de kunstenaar omdat hij door het betalen van de nodige vliegtuigtickets het tot stand komen van *Office Baroque* had mogelijk gemaakt. In 2007 verkocht hij het werk aan het M HKA. Flor Bex schonk in 2009 ook de briefwisseling tussen hem en de kunstenaar, de dia's die hij van *Office Baroque* en *Jacob's Ladder* maakte, het archief van de Stichting Godon Matta-Clark en een aantal vintage foto's. Het museum kocht ook tal van Matta-Clark's kunstenaarsboeken. In het ICC archief, dat na de sluiting van het ICC grotendeels werd geïntegreerd in de M HKA-bibliotheek waren ook nog tal van documenten bewaard gebleven.

Recent verwierf het M HKA ook de toonrechten voor de video's die zo'n belangrijke neerslag van dit oeuvre zijn. Het zijn verfilmingen van een aantal performances zoals *Tree Dance*, *Fire Child, ...,* van zijn acties met betrekking tot de reïntegratie van de kunst in het dagelijkse leven zoals *Food,* en van zijn uitgelaten en vervaarlijke onderzoek naar architectuur of beter zijn 'anarchitectuur', van *Splitting tot Office Baroque.* Het gaat om niet minder dan achttien video's in totaal. Deze films en video's zijn meer dan alleen maar documenten over de opmerkelijke ingrepen. Matta-Clarks eigen commentaren op zijn werk geven een uniek inzicht in zijn creatieve proces.

[i] Brief van F. Bex aan Gordon Matta-Clark van 19 juli 1976

[ii] "Door de nabestaanden en vrienden van Gordon Matta-Clark, werd het initiatief genomen om het huis, Ernest Van Dijckkaai, 1, Antwerpen te redden. In dit huis bevindt zich het ruimtelijk werk 'Office Baroque" 1977: dit werk van Gordon Matta-Clark is vooralsnog het enige ter wereld bestaande uitgevoerd project van deze in 1978, op 32-jarige leeftijd overleden kunstenaar. 'Om het actuele kunstgebeuren te stimuleren' is de stichting dan zo vrij beroep te doen op alle geïnteresseerden om dit initiatief te realiseren door een kunstwerk te schenken of stichtend lid te worden door een minimum bedrag van 1000 Bfr te storten."

[iii] In Knack 4 van januari 1980 lezen we het volgende van Hektor Waterschoot:"Dat Office Baroque' wil Flor Bex nu "ongeschonden" bewaren en het integreren in een centrum voor hedendaagse kunst. De eigenaar- bouwpromotor is bereid af te zien van zijn project en het pand over te laten aan de door Flor Bex opgerichte "Stichting Gordon Matta-Clark". Het is aan die stichting dat kunstenaars uit 14 landen een werk hebben afgestaan onder de voorwaarde dat de plannen werkelijkheid worden. Volgens de door de kunstenaars opgegeven bedragen vertegenwoordigen die werken zowat 40 miljoen frank. Bovendien heeft de stichting steunende leden (minimum 1000 frank, maximum 1000 frank op rek. 551-2521500-54 van de stichting.) Ook vooraanstaande figuren uit de artistieke milieus van diverse landen zegden hun steun toe. De Duitse, Italiaanse, Franse en Amerikaanse conservators die in hun eigen land Gordons lege huizen lieten slopen, doen nu geestdriftig over Bex' initiatief.
Noch de stad Antwerpen noch het provinciebestuur hebben er geld voor over. Het ministerie reageerde nog niet negatief. Een subsidie van één symbolische frank zou echter al voldoende zijn om te starten. In zo'n geval zijn de stortingen aan de Stichting immers aftrekbaar en de Stichting maakt zich sterk om onder die voorwaarde de 30 miljoen samen te brengen die nodig zijn voor de aankoop en de restauratie van het gebouw en van de aanpalende gronden. Eens dat verwezenlijkt volgen de miljoenen voor de bouw van het nieuwe museumgebouw ook wel. En dan komt de burgemeester het lintje doorknippen."

[iv] Gordon Matta-Clark. One for All-All for one, 5 mei-4 juni 1979, Städtische Kunsthallz Düsseldorf

[v] In de Gazet Van Antwerpen van 3 juli 198 stond hierover onder titel 'De Brokstukken vlogen Ogier om de oren' het volgende te lezen: 'Vlak tegenover het Antwerpse Steenplein wisselt de Ernest Van Dijckkaai nog maar eens van decor.
Gisteren ging de zware slopersbol aanbeuken tegen het brede pand tussen de Palingbrug en het Willem Ogierplein. Voor Willem een zoveelste verrassing. Nadat hij vroeger reeds de helft van zijn trappen verloor ten bate van een ondergrondse parkeergarage, vlogen hem maandag de brokstukken rond de oren.' En over de driestheid: 'Bij het neerhalen van de gevel aan de kant van de kaai zetten de arbeiders van de slopersfirma er nogal serieus de beuk in. Puin en brokstukken kwamen zelfs tot aan de overkant van de brede Ernest Van Dijckkaai terecht. Als er grote middelen gehanteerd worden, zijn de resultaten vaak navenant. In een minimum van tijd werd gisteren nagenoeg de hele gevel tegen de grond gehaald. Eerlang prijkt op de Ernest Van Dijckkaai een buitenmaats gat, want de voorbije weken werd inderdaad reeds achter de betrokken gevel en in de Palingbrug naarstig gesloopt. Voor de vrijgekomen ruimte bestaan reeds geruime tijd plannen. In opdracht van de terziele gegane firma Marcel Peeters werden destijds een vijftal bouwaanvragen ingediend…'